

BUKS – Tidsskrift for Børne- og Ungdomskultur

Nr. 69 2024 • Årgang 40 • ISSN online 2446-0648 • www.buks.dk

Pernille Welent Sørensen og Mette Langeberg Lund

Brolopperne: Håbefulde fortællinger, om verdener der bliver til med teater, børn og pædagoger som skabende fællesskab

Resumé

Dagtilbuddet Brolopperne arbejder mod at blive en institution med kunst og kulturprofil i 2025. I 2022 indgik Brolopperne et partnerskab med Det Kongelige Teater, for blandt andet at udforske, hvordan scenekunst kan forankres i daginstitutionen gennem kontinuerlige møder. I denne artikel vil vi gerne vise nogle af mulighederne ved sådan et samarbejde. Muligheder for at børn, voksne og teater kan blive til i et børnekulturelt landskab.

Ved at anvende Donna Haraways forståelse om viden som situeret og om verden-skabelse i fællesskaber, ønsker vi at formidle nogle af de forskellige fortællinger der foregår i samarbejdet mellem Det Kongelige Teater og Dagtilbuddet Brolopperne. Fortællinger om, hvordan verden med teater, børn og pædagoger bliver til i konstante bevægelser og fortællinger, der forstyrrer ordner og modsætninger som stor/lille, barn/voksen, kunst/kultur, forsker/udforsket.

Fortællingerne om samarbejdet og dets betydning præsenteres i tre spor, det ene spor tager afsæt i pædagoger og ledelsens formuleringer, det andet tager afsæt i Det Kongelige Teaters (DKT) børneteams formuleringer, det tredje tager afsæt i forskerens teateroplevelse sammen med et barn fra Brolopperne. Vi ønsker ikke at fortolke og forklare de forskellige perspektiver, men snarere at invitere til at forbinde sig med de forskellige perspektiver og de muligheder de åbner op for.

Nøgleord

Verden-skabelse (Worlding); samskabelse; dagtilbud; scenekunst

Opstartsmøde. På Gamle Scene, Det Kongelige Teater.

Dagtilbuddet Brolopperne arbejder mod at blive en institution med kunst og kulturprofil i 2025. I 2022 indgik Brolopperne et partnerskab med Det Kongelige Teater, for blandt andet at udforske, hvordan scenekunst kan forankres i daginstitutionen gennem kontinuerlige møder. I denne artikel vil vi gerne vise nogle af mulighederne ved sådan et samarbejde. Muligheder for at børn, voksne og teater kan blive til i et børnekulturelt landskab.

Ved at anvende Donna Haraways forståelse om viden som situeret og om verden-skabelse i fællesskaber, ønsker vi at formidle nogle af de forskellige fortællinger der foregår i samarbejdet mellem Det Kongelige Teater og Dagtilbuddet Brolopperne. Fortællinger om, hvordan verden med teater, børn og pædagoger bliver til i konstante bevægelser og fortællinger, der forstyrrer ordner og modsætninger som stor/lille, barn/voksen, kunst/kultur, forsker/udforsket.

Fortællingerne om samarbejdet og dets betydning præsenteres i tre spor, det ene spor tager afsæt i pædagoger og ledelsens formuleringer, det andet tager afsæt i Det Kongelige Teaters (DKT) børneteams formuleringer, det tredje tager afsæt i forskerens teateroplevelse sammen med et barn fra Brolopperne. Vi ønsker ikke at fortolke og forklare de forskellige perspektiver, men snarere at invitere til at forbinde sig med de forskellige perspektiver og de muligheder de åbner op for.

Artiklen udspringer af et samarbejde mellem dagtilbuddet Brolopperne, Det Kongelige Teater og Professionshøjskolen Absalon. Samarbejdet er opstået som en del af Broloppernes udviklingsarbejde mod at blive en institution med kunst og kulturprofil i 2025. Det Kongelige Teater og Brolopperne har indgået en treårig samarbejdsaftale fra 2022-2025, hvor de sammen vil udforske hvad scenekunst kan betyde for børns dannelse, trivsel og udvikling i en daginstitutionens ramme.

Opstartsmøde. På Gamle Scene, Det Kongelige Teater. Børneteamet fortæller Brolopperne pædagoger om de små film, der er tilgængelig på teatrets hjemmeside og som dagtilbuddet kan bruge som en optakt til de Pixiforestillinger de skal se, i den kommende sæson.

Der er lavet et årshjul med aktiviteter som indeholder en sæsonopstart for Brolopperne medarbejdere på Gamle Scene, samt Pixiforestillinger for børnehavebørnene på Takkelloftet i løbet af sæsonen. Dertil er der indskrevet at begge parter holder sig åbne for flere aktiviteter med afsæt i børn og personale tilbagemeldinger.

Professionshøjskolen Absalon laver følgeforskning med fokus på samarbejdets potentialer i forhold til at udvikle kunstpædagogisk praksis og »...at undersøge hvad scenekunst kan bidrage med ift. børns dannelse og trivsel, hvordan de scenekunstneriske greb kan blive en del af medarbejdernes værktøjskasse og børnenes dagligdag« (Samarbejdsaftale 2022).

Dette undersøges ud fra en relationel materialistisk tilgang som tilbyder et skifte fra alene at følge det individuelle barn til flere samlinger og forbindelser der består af mange elementer, som kan findes i handlinger, måder at gøre ting på, som i de måder pædagogerne taler sammen på. Det er elementer som organisering af en samarbejdsaftale mellem DKT og Brolopperne, der skaber legitimitet for at afprøve nye tiltag. Som i mødet mellem et barn og en velkendt publikumsopbygning. Dertil er det ønske om at bidrage til den fortsatte udvikling af pædagogisk praksis og barndomsforskning, ved at undersøge om og hvordan forskellige versioner af børn og voksne bliver til i komplekse samspil mellem forskellige diskursive, kollektive og hybride materialiteter (Davies 2014, Hovik og Perez 2020, Kusk 2022, Lenz Taguchi 2010, Prout 2005, Spyrou 2016, Sørensen 2021).

I denne artikel, udforskes disse komplekse samspil på baggrund af deltagerobservationer i teatret til Pixiforestillinger sammen med Broloppernes børn og voksne. Et opstartsmøde mellem Broloppernes personale (pædagoger, leder og udviklingskonsulent) og Det Kongelige Teaters Børneteam, på Gamle Scene. Seks kvalitative interviews med Broloppernes pædagoger fra henholdsvis vuggestue og børnehave, med dagtilbudslederen og udviklingskonsulenten fra Københavns Kommune, der er tilknyttet Broloppernes proces hen imod at blive en institution med kunst- og kulturprofil. Dertil har følgeforsker, deltaget i udvalgte møder om den forsatte udvikling af samarbejde sammen med ledelse, udviklingskonsulent og Det Kongelige Teaters Børneteam. Følgeforskningen er finansieret gennem Frascatimidler.

Ambitionen med artiklen er at formidle noget af det der foregår med afsæt i nogle af de forskellige komplekse samspil, der lever i projektet. Ikke som én fortælling eller en færdig fortælling, men som mange forskellige fortællinger. Pædagogernes fortællinger fra Broloppernes forskellige stuer, fletter sig med vuggestuebørn og børnehavebørn, der fletter sig med børneteamets projektleder fra Det Kongelige Teater, der igen fletter sig med en drengs oplevelser i teatret som bringes i spil, ud fra følgeforskerens perspektiv. Som en sammenfiltret virkelighed.

Spalter og sammenflet af fortællinger

Artiklen er i særlig grad inspireret af Donna J. Haraway, professor emeritus, feminist, biolog, videnskabshistoriker og central bidragsyder i feltet Science and Technology Studies (STS). Haraway er b.l.a. kendt for sin legende skrivestil og udfordrende tankegang i forhold til videnskabelse. En videnskabelig tekst kan ifølge Haraway aldrig være en repræsentation af verden, for repræsentation betyder i bogstavelig forstand, at teksten gen-præsenterer, dvs. at den mimer virkeligheden »derude« via et transparent sprog. (Haraway 1988, 2016, 2016, Lykke 2000). Tekster er aktive, skabende og en artikel, som denne, performer viden og er med til at skabe fortællinger om kunst og kultur i et dagtilbud. Ikke som afsluttede, men som åbne fortællinger. Det format har vi forsøgt at lege med, fordi det også tilbyder et blik på viden som noget der bliver til i gentagne forhandlinger.

De fortællinger der fremkommer i denne formidlingsartikel, er således et forsøg på at lade forskellige perspektiver komme til syne visuelt, ved at lade dele af teksten performe igennem spalter. Det betyder, at du som læser, kan læse en spalte ad gangen på langs eller at du kan læse teksterne på tværs.

Vi ønsker at gå på opdagelse i et børnekulturelt landskab, der opstår af komplekse samspil mellem dagtilbud, forsker og teater. Et kulturelt mødested, der giver plads til både børns perspektiver og voksnes perspektiver, som sammen kan udforske og begribe teater gennem kunstneriske udtryksformer i fællesskab (Nielsen et al., 2019). Et samarbejde, der er forankret i forskellige praksisser og interesser og hvor ord, handlinger og betydninger også fletter sig ud og ind i hinanden. Ikke alene som adskilte, men også som nogle der krydser hinanden, vikler sig ind i hinanden og bliver til mere end dagtilbuddet Brolopperne og Det Kongelige Teater.

Dette er ikke et forsøg på at underkende magt, hierarkier og allerede kendte fortællinger som måder at kategorisere og skabe verden på, men det er et ønske om og en mulighed for at få øje på andre forbindelser og fortællinger. At puste nyt liv i fortællinger, der ellers let kan fortælles frem med dikotomier som stor/lille, kunst/kultur, børn/voksne, forsker/udforsket.

Det spørgsmål, som driver denne artikel frem er: »*Hvordan skabes verdner mellem dagtilbud og teater?*«

At skabe verdner »world(ing)« er en betegnelse, af Haraway (2016), som særligt har inspireret vores samarbejde. Det er en betegnelse, der refererer til de forbundne, samarbejdende og konfliktfyldte måder at skabe verden på, når forskellige mennesker og ikke-mennesker bliver til i relation med hinanden. Når vi anvender begrebet i artiklen, er det for at understrege en kompleks forståelse af deltagernes skabende samspil med hinanden, med situationer, med materialerne, med stederne, med omverden, med teksten og med dig, der læser. Så i stedet for at skabe viden der adskiller og kategoriserer, er dette et forsøg på at lade verden blive til med Brolopperne og Det Kongelige Teater, så de bliver til i konstante forbindelser.

Med afsæt i samskabende processer insisterer Haraway på det, hun kalder science-art-worldings, hvor videnskab og kunst arbejder sammen om at skabe steder for alternative historier. Historier og fortællinger, der dekonstruerer eksisterende strukturer, steder for fantasi og sågar for afprøvninger af nye verdner. Fælles for science-art-worldings projekterne er, at det b.l.a. er borgere, kunstnere og forskere, der samarbejder om at skabe nye verdner. I denne artikel er det en gruppe af pædagoger og udviklingskonsulenten og lederen fra Brolopperne, en projektleder fra Det Kongelige Teaters børneteam, en forsker, et barn fra Brolopperne og Det kongelige Teaters børneforestilling *Teaterfuglene*, der udgør elementer i en science-art-worlding .

Artiklens empiri er formidlet som snorefigurer, spalter der løber side efter side, de kan læses lodret eller vandret, for så at danne andre typer af mønstre. Som afslutning vil vi samle nogle tråde, lade nogle mønstre stå frem, som fortællinger om *mulige verdner*, der skabes. Det er et ønske om at tænke i forbundne systemer og et opgør med at tænke i adskilte konkurrerende systemer. Her bliver børn, teater og voksne til sammen, i de muligheder der skabes. Som adskilte og dog forbundne.

I den blå tråd (spalte) yderst til venstre finder du tekst, der er produceret ud af samtaler og interview-bidder, som er foretaget mellem pædagoger på Brolopperne, daværende dagtilbudsleder Trine Enemark og udviklingskonsulent Helle Dysseholm og følgeforsker Pernille Welent Sørensen. I den midterste, grønne tråd (spalte) finder du en tekst produceret af Mette Langeberg Lund, Projektleder i Børneteamet, Det Kongelige Teater (DKT), og i den lilla tråd (spalte) yderst til højre findes en tekst produceret efter en teateroplevelse på Takkelloftet med følgeforsker Pernille Welent Sørensen og et barn fra Brolopperne. Efter aftale har pædagoger og barnet fået nye navne.

Som læser, håber vi, du vil læse med. Det er også en mulighed for at engagere dig i verdens aktive tilblivelse. Broloppernes og Det Kongelige Teaters. NU også med dig og dine læsninger.

God læselyst.

Værkstedet. På dagtilbuddet Brolopperne hænger kedeldragterne klar, så kan børnene nemt komme i gang med at afprøve materialer og arbejde med forskellige udtryk. Det sker fx som optakt til et besøg på Det Kongelige Teater, når børnene laver grimme masker fordi de, skal se skal forestillingen »Den Grimme Ælling«.

PERSONALE, Brolopperne.

Pædagog, Mia:

Jeg vil meget gerne lege med hele kunst- og kulturprofilen. Mit fokus er på, hvordan vi husker vores pædagogiske faglighed. Lader den gå forrest, også når vi har partnerskaber. Hvordan sørger vi for, at partnerskabet giver mening for børnene. Det skal give mening for *dem*. Det er mit fokus.

Mange af de børn, der er her, er fra et udsat boligområde, så der er penge i at samarbejde med os her. De vil også have noget ud af os, de store kulturinstitutioner. Det skal være meningsfuldt, også for os. Vi tilbyder fx Det Kongelige Teater, at nogle børn, der ellers ikke kommer i teatret, kommer. Det gør os attraktive. Vi skal være opmærksomme på, at det ikke rammer ned i fortællingen om, at de her børn er kulturløse, det er de ikke. De tilbydes og

BØRNETEAM ,Det**Kongelige Teater.**

Projektleder; Mette:

I foråret 2022 indgik Det Kongelige Teater et partnerskab med en integreret daginstitution i Lundtoftegade, hvor vi med gensidig nysgerrighed kigger på, om scenekunst kan være med til at styrke børns trivsel.

Brolopperne havde på det tidspunkt sat kurs mod at blive en kunst-, kultur- og litterær profilinstitution i Københavns Kommune frem mod 2025. Med et ønske om at give børnene en bredere viden om kunst, kultur og litteratur samt at opnå et pædagogisk værktøj til udvikling af dannelse som grobund for børnenes videre liv, indledte vi et partnerskab, der skulle løbe over de næste tre år og parallelt med det, arbejdede mod den ønskede profil.

Partnerskabet mellem de to institutioner blev indledt med spørgsmål som:

ABSALON,**Professionshøjskole:**

Forsker, Pernille:

Jeg har i min seneste forskning fået mulighed for at følge voksne og børn fra dagtilbuddet Brolopperne fra Nørrebro i forbindelse med, at de har indgået et samarbejde med Det Kongelige Teater.

Vi er på Takkelloftet, det er en dag i marts, og det sner. Der står en del børn og venter allerede. Men, Brolopperne er forsinket. Da de kommer ilende med mange korte ben og våde flyverdragter, bliver alle børn budt velkommen. Og så lukkes der ind i salen, hvor forestillingen skal spille.

Det der, det er en dør til nisser. Sådan en har jeg set på TV

Og fodbolden, kan du ikke tage den til mig?

Skal de ikke tie stille selv...

kommer af noget andet. Ligesom os andre. Der er meget få børn, der fx kommer i Det Kongelige Teater. Det handler om økonomi, vaner og hvilke valg, man træffer. Jeg har en opmærksomhed på, hvilke værdier børnene skubbes afsted med. Hvis ikke det resonerer med det, der ellers sker, er det måske lige meget. Det skal også give værdi her. I vores hverdag.

Det er vores opgave at følge de spor, som børnene sætter efter et besøg på Det Kongelige Teater. Som når nogle foreslår, at vi laver grimme masker, efter vi har set film som optakt til, at vi skal se operaen ”Den Grimme Ælling”.

Pædagog, Marika:
Dans, teater, kunst og kultur betyder meget i arbejdet her. Det styrker selvtillid, selvværd, sanser og det udfordrer og udfolder fantasi. Børnene kan mærke det i sig selv, og de kan få

Hvad betyder det for børnene, at de kontinuerligt bliver præsenteret for scenekunst i børnehaven?

Hvordan påvirkes børns trivsel, sociale kompetencer og dannelse i mødet med kunst?

Hvordan kan kunsten forankres i daginstitutionen gennem kontinuerlige møder med scenekunsten?

Hvordan kan Broloppernes medarbejdergruppe udfordres og inspireres til at bruge scenekunsten som en del af deres pædagogiske arbejde?

Pernille Welent Sørensen fra Professionshøjskolen Absalon blev tilknyttet projektet ud fra et ønske om at få følgeforskning tilknyttet som en del af dokumentationen for partnerskabet.

Det Kongelige Teaters ønske om at få erfaringer

De tre udsagn kommer fra Mehmet den dreng, jeg sidder ved af. Vi sidder på anden række til forestillingen ”Teaterfuglene” på Operaens lille scene Takkelloftet.

Mehmet virker tilpas, da han fortæller mig, at det er anden gang, han er her. Og at sidste gang, han var her, sad han helt deroppe. Han peger helt øverst op på publikumsopbygningen, alt imens han forsikrer mig, at vi sidder meget bedre her.

Da jeg spørger ham, hvorfor vi sidder bedre her, svarer han, at det er, fordi vi sidder meget tættere på og kan se det hele. Rum har anlagte stier for kropslige orienteringer (Ahmed 2006), og her har Mehmet fundet en måde at orientere sig i teaterrummet på. Det har en værdi at sidde tættere på, fordi han herfra kan se det hele meget bedre. Han har en relation til rummet, vi sidder i.

det ud via deres kreativitet. Alene eller sammen med andre. Det er noget, som vi skaber rammerne for her.

Det påvirker tankerne. Børnene laver noget teater, dans og vi optræder for hinanden. Vi har lige gjort det med et dansenummer. Nogle af børnene her taler ikke så godt dansk. Noget, der kan begrænse deres trivsel og udvikling med de andre børn, men når de danser, bliver det underordnet.

De mærker fællesskabet sammen med de andre børn.

Vi har en gruppe piger, som har masser af rytme i kroppen. De kan lide at øve sig. De andre på stuen bliver til publikummer, der ser på, og til slut danser alle. Vi inviterer også de andre stuer ind, så de kan være med.

Samtale mellem to pædagoger:

med målgruppen blev således operationelt grebet an via følgeforskningen og med en løbende aktiv feedback fra pædagoger og børn samt løbende sparring og dialog med ledelse og andre relevante medarbejdere. Det har fra start været vigtigt, at det – trods størrelsesforskellen – skulle være et gensidigt partnerskab. Med samarbejdet ønsker Det Kongelige Teater og Brolopperne at undersøge, hvad den klassiske scenekunst kan bidrage med ift. børns dannelse og trivsel, og hvordan de scenekunstneriske greb kan blive en del af medarbejdernes værktøjskasse og børnenes dagligdag.

Altså: Hvordan kan scenekunsten forankres hos Brolopperne? Og hvordan kan disse erfaringer bidrage til Det Kongelige Teaters viden om og aktiviteter for børn i daginstitutioner?

Trine, daværende leder i Brolopperne, fortæller, at det er helt centralt for Broloppernes profil at åbne byen op, og steder som Statens Museum for Kunst, Skuespilhuset og Operaen ikke kun er steder, man har set, men at stederne også er for MIG (som barn) og min familie.

Det der, det er en dør til nisser. Sådan en har jeg set på TV.

Mehmet, som jeg sidder sammen med, er omkring 5 år, og han er allerede et kompetent publikum. Han kan orientere sig i rummet, og han krydsrefererer til andre produktioner og til andre kulturelle referencer som TV med nissedøren (der er en lille dør, som markerer adskillelsen mellem scenen og området bag scenen), som på samme tid også henviser til den særlige magi, der kan opstå her. I teatret. Her kan alt ske, og en nisse kan komme ud ad den lille dør. Her er

Pædagog, Marianne:

Jeg kan lide at gå i teatret, men jeg tænker ikke om mig selv, at jeg er kreativ.

Pædagog, Henriette:

Kunst har heller ikke lige været mig. Men det er spændende at tænke på, om vuggestuen kan være med. Måske de store børn fra vuggestuen? Vi er gode til at bruge nærmiljøet til at give dem en på opleveren: i Søndermarken, Zoo...

Pædagog, Marianne:

Ja, det er som om, der i vuggestuer har hersket de tre R'er: Ro, renlighed og regelmæssighed. Det kan være svært at stå alene og sige "kom nu" også selvom det er noget, alle siger ja til.

Det er meget nemt at lade sig begrænse. Vi må tænke:

Vi gør det. Vi går ud. Vi vil noget nyt. At turde gøre det. Der hersker ligesom en logik med, at børnehavebørn de skal og kan. De er tættere på skolen.

Det første møde –

Balkonfoyeren

Størrelsesforskellen mellem de to institutioner var at mærke, da vi i august 2022 havde første møde.

Brolopperne personale var inviteret til opstartssnak i Det Kongelige Teaters Balkonfoyer på Gamle Scene. Det var tydeligt at mærke, at personalegruppen var meget optaget af, at de først kunne gå ind i teatret, når hele gruppen var samlet, på trods af, at vi havde taget højde for, at den ene kollega, der havde lukkevagten i børnehaven, ville komme senere. Vi besluttede derfor at vente udenfor og nyde solskinnet, så hele gruppen kunne følges ind på Det Kongelige Teaters Gamle Scene.

Børneteamet fra Det Kongelige Teater havde forberedt en velkomst og introduktion til teatret; først med en præsentation af teatrets børnestrategi og

plads til magiske fortællinger i Mehmeds meddigtning (Reason, 2010) som udspringer af den aktuelle scenografi, Mehmeds øvrige kulturelle referencer og fantasi.

Og fodbolden, kan du ikke tage den til mig?

Den genstand, der bryder med teatrets øvrige iscenesættelse, er fodbolden, som faktisk viser sig at være en håndbold. Bolden er slidt og genkendelig som en hverdagsting, en genstand fra legepladsen. Den skiller sig ud i den meget farvestrålende scenografi og med de fint klædte dukker. Men, da bolden dukker op i forestillingen, er det i historien om Teateruglen Pip Ipsen, som kommer fra Ikast, en by hvor der ifølge Ipsen bliver spillet mere håndbold end teater. Mehmet nikker og ser ud til at acceptere, at bolden nu også er del af

Vuggestuebørn skal gøres klar til børnehaven.

Det skal der gøres op med.

Pædagog, Marianne:

Vi er jo en kulturinstitution med mange facetter.

Vi fik mulighed for at besøge Operaen i lørdags med forældre og børn. 12 forældrepar var repræsenteret, og de 10 var fædre. De havde aldrig været i Det Kongelige Teater før.

Børnene, der var med, var vildt begejstrede, og at se fædre blive så glade. WOW. Og så var jeg selv til Thomas Helmig koncert om aftenen. Det var noget af en lørdag.

Pædagog, Henriette:

Det vil jeg gerne flytte med ind i vuggestuen. Altså, at de kan være med. Det kan bare være på scenen, se dem der. Vi kan tage billeder og dele dem med forældrene, så det også bygger en bro til

dernæst en præsentation af de små introduktionsfilm, teatret har produceret i forbindelse med pixiforestillingerne til børn.

Herefter tog vi hele gruppen med på en behind the scenes- rundvisning, hvor vi bl.a. kom forbi balletens prøvesale, scenen og bagscenen og til sidst et kig ind i kongelogen, inden vi sluttede dagen af med en sandwich og et glas vin.

Under sandwichen var der gang i samtaler på kryds og tværs og nysgerrige spørgsmål mellem de to institutioner. Brolopperne, der uden for teatret virkede urolig, og som var meget opsat på at ankomme samlet, stod nu og stillede nysgerrige spørgsmål, som fx *hvorfor er der aldrig noget for vuggestuer? Kan vi ikke også lave noget, der inkluderer vuggestuen?*

Gode ideer og forslag fløj generøst omkring i Balkonfoyeren.

teaterforestillingen. Selvom han synes, den ser temmelig slidt ud.

Bolden trækker virkelighed og fiktion sammen i rummet her, fordi den er en reference, der forbinder sig med verden udenfor og drengens egen hverdag og samtidigt indgår i forestillingens fortælling.

Og det, som Mehmet's blik på bolden tilbyder, er lige netop dette. En lille forskydning; en håndbold i Det Kongelige Teaters scenografi, der minder os om, at virkelighed og fiktion bliver til ikke som hinandens modsætninger, men som i både-og. Som noget, der kan opstå her på et sted for teater – og læses som både en del af teatret og samtidigt en del af legepladsen hjemme hos Brolopperne.

Skal de ikke tie stille selv... siger han møntet på nogle af de andre blandt publikum, og lidt til mig. Mehmet

børnene og deres oplevelse.

Det vil jeg gerne prøve.

Pædagog, Marianne:

De store scener, det, der er særligt, er, at der er en stemning af, at det er noget særligt. Der er også noget opdragelse i det. Det er lidt finere med Det Kongelige Teater. Jeg tænker selv noget med pænt tøj, spise god mad før og drikke champagne med løftet lillefinger (griner).

Pædagog, Henriette:

Ja, der er højt til loftet. Det har også været så dyrt at købe billetter, at der kom vi ikke med vores egne børn, vel, sådan to enlige mødre som os. Men altså, at vi føler os lidt hjemme, man taber lidt pusten. At give det til vuggestuebørnene, at være på gulvet på Gamle Scene. De små børnehaverbørn må også gerne være med.

Pædagog, Marianne:

Når vi er i bussen sammen med børnene, på vej ud til

Partnerskabet var med andre ord skudt godt i gang.

Mødet mellem de to institutioner efterlod mig med en opmærksomhed på, at det i høj grad også er det pædagogiske personale, vi tager hånd om. Flere af pædagogerne havde en vis usikkerhed. Der var med andre ord en konkret opgave for teatret – nemlig at tydeliggøre vejen fra daginstitutionen og ind i teatersalen.

Efter det første møde blev der udfærdiget et årshjul, hvor børnenes møde med scenekunsten blev fastsat, og hvor ønskerne for partnerskabet blev operationaliseret og konkretiseret.

Det indbefattede helt kort en introduktion til Sommerfuglemodellen; med et før, under og efter forestillingen (Austring 2018), dvs. det pædagogiske arbejde *før* mødet med scenekunsten, hvor teatret

kender til publikum-gørelse, idet han ved noget om, hvornår de andre publikummer skal tie stille. En praksis.

Det er noget af det, som pædagogerne taler om efterfølgende i et interview, jeg har med dem.

De understreger, at deres børn, efter de er blevet profilinstitution, er blevet vant til at bevæge sig rundt i byen med både bus og metro, men også i byens forskellige kulturinstitutioner.

Her på Takkelloftet viser det sig i den måde, Mehmet kender de fysiske rammer og konventionerne for at gøre publikum.

Mehmet virker tilpas når han guider mig i stedets konventioner. Her i scenografien mellem kryds af både tider (besøget før og nu) og steder (nissedøren fra TV, fodbold-håndbold fra legeuniverset, tidligere forestillinger).

Operaen, taler vi om det, der skal ske. Men da vi kom i Operaen første gang, blev alle helt stille. Bygningerne gør noget ved en. Men altså, der står vi nu, og alt det kan vi sammen.

Vi tænker WOW, men også på at vi ikke skal slå større brød op, end at det kan lade sig gøre. Når der er sygdom, kræver det stor opbakning. Det kan være svært at få det hele til at hænge sammen. Vi har også haft nogle forløb, der ikke var gode. Hvor der ikke blev talt ordentligt til børnene. Det var ikke godt.

Leder, Trine:
Vi bliver målt på sprogvurderinger og rekruttering. Hvor mange børn har vi fra Lundtoftgade, og hvor mange har vi udefra. Det er gået godt. Det er en kæmpe succes, men vi vil også have, at børnene, der bor i Lundtoftgade, har plads i Brolopperne. Lige nu

sendte materiale ud om den forestilling, børnene skulle ind og se. Selve forestillingen og siden, et *efter*, en beretning fra Brolopperens personale om, hvilke aftryk teaterturen havde sat i børnene. Herpå blev det også meget tydeligt, at der trods den store forskel i de to parter størrelse var der en gensidighed og det blev tydeligt, og at hver institution i den grad kunne bidrage med en viden, som modparten manglede.

Flere blandt personalegruppen havde tidligere set de små pixifilm, men virkede usikre og som om, at det var uden for deres komfortzone at tage børnene med en tur i Det Kongelige Teater. Aftenens indlæg ”Sådan stemmer du børnene til en tur i teatret” som oprindeligt var tænkt som en uformel introduktion, havde vist sin berettigelse.

Noget af det, jeg er optaget af er hvordan vi i teatret bliver til i fællesskaber; at være et kompetent publikum beror også på det fællesskab. Børn bliver til kompetente publikum, fordi vi også genkender dem som sådan i de forbundne relationer. Det betyder noget, at de voksne, der omgiver børn, giver disse kompetencer værdi.

Det nye *jeg* er et VI, at forstå hvor forbundne vi er. Ikke bare med andre mennesker, men også med materialer, rum, tider, steder som en del af de måder, vi tilbydes at blive til på! Det giver mulighed for at føle med, tune ind, stille sig solidarisk og starte på nye fortællinger sammen.

På vej til teater, i teatret med de erfaringer og invitationer, der er her. Med det, man tager med sig fra andre medier, fra livet, fra... Med de voksne, som er sammen med én. Med de andre børn. De andre

kommer der hele mødregrupper udefra og melder deres børn ind.

Vi har fået integreret kunst og kultur her. Det betyder noget. Vi bruger kunst og kultur til at integrere med. Som en måde at føle sig som en del af noget. Føle ligeværd. Det er også mit sted. Det Kongelige Teater er også for mig. Vi har en ambition om at åbne byen op.

Udviklingskonsulent, Helle:
Før tog Brolopperne også på tur, men vi har villet vise, at byens kulturinstitutioner også er noget, for mig og min familie. Musik. Teater. Museer.

Det er ikke kun noget, man kender til, eller har set. Det er for mig.

Det andet årsmøde –
Skuespilhuset

Ved vores andet årsmøde virkede det som om, vores partnerskab rykkede til næste niveau. Sammen dykkede vi ned i scenekunsten og det pædagogiske arbejde, hverdagen og forældresamarbejde.

Jeg gik hjem fra det 2. årsmøde med en oplevelse af, at de forskellige ønsker for partnerskabet var i fuld gang med at blive udfoldet og tage form.

kroppe, der er til stede, skuespillere og de andre publikummer. De fortællinger, vi kender. De materialer, der omgiver os, og de historier, vi bliver mødt af og bliver til sammen med.

At være et kompetent publikum er at stille sig til rådighed for alt det.

Derfor betyder de voksne også noget for, hvordan man som barn kan være til stede, og hvordan ens oplevelser som børn gribes og omsættes i det fællesskab, man er en del af. Hvordan anerkendes den oplevelse, man har haft? Hvordan omsættes den i det VI, man er en del af.

Hvordan griber pædagoger og teater de oplevelser, som børnene har? Og giver dem betydning?

I andre udtryk? Med ord? I tegninger, teater, tale, krop... (Sørensen 2021).

Her prøves en »grim« maske fra Værkstedet hos Brolopperne. Skabt af børnene fra Brolopperne før et besøg på Takkelloftet, for at se forestilling »Den Grimme Ælling«.

»Vi sidder godt her« siger Mehmet fra Brolopperne, på Takkelloftet for at se forestillingen »Teaterfuglene«.

»Hvordan skabes verdner mellem dagtilbud og teater?«

Brolopperne gør noget ved Det Kongelige Teater. De bliver til i relationer med hinanden, som i både-og. Her skabes verdner, hvor stor og lille, Brolopperne og DKT, børn og voksne, vuggestue og børnehavebørn, kunst og kultur, krop og sprog, virkelighed og fiktion, forsker og den udforskede ikke bliver til som hinandens modsætninger, men i forlængelse og i mønstre med hinanden. Sammen med hinanden. *Sympoiese* betyder skaben-med, det er et ord, der anvendes til at *verdne med (world-ing)* i fællesskaber, ifølge Haraway (2016), og det anvendes som en forståelse til at begribe og beskrive deltagernes samskabende relationer.

I denne verdens-skabelse bliver børn til som nogle der *gør* kunst og kultur, som publikum på Takkelloftet når Mehmet kan henvise til de gode siddepladser og forbinder sig med de andre publikummer ved at tysse og med forestillingen ved at sætte genstande i relation til hans egne referencer som nissedøren fra TV og bolden, fordi han genkendes som sådan. Pædagogerne fortæller om børn der »hjemme« hos Brolopperne danser og laver opvisning for andre børn og voksne på stuen. Ligesom der fortælles om børn der foreslår at der laves »grimme« masker i værkstedet som en optakt, til forestillingen om den grimme ælling. Det sker, som en del af et komplekst samspil, hvor der er lydhørhed over for børn og materialer, teaterinput og pædagoger imellem, en opmærksomhed på at gribe initiativerne og skabe plads til dem i Brolopperens hverdag.

At være barn i Brolopperne er at blive til med ... de voksne, pædagoger og ledelse, der arbejder og forholder sig til en kunst- og kulturprofil. De bliver til med Gamle Scene og gør sig tanker om, hvordan vuggestuebørn skal inviteres med ikke som børnehavebørn, men som der hvor de er nu. Som børn, der møder mange forskellige kunstnerisk udtryk og får mulighed for at blive til sammen med disse. Så ved at børnene gør kultur og kunst giver det dem greb om verden og det at være til; Som barn... Kunsten og kulturen at være barn får plads samtidig med at barnet lærer om kunst og kultur.

En pointe hos Haraway er at viden er situeret. Den fortælles fra et sted, fra en krop, fra et blik på verden, men også i samarbejdende forbindelser med hinanden. Vi kan puste nyt liv i fortællinger ved at fortælle verdner frem, så noget nyt dannes og opstår. Dette gør vi ved at forbinde os med vores omverden og skabe sammen med andre arter, materialer og ting i samskabende processer. Ikke fordi vi er ens, men fordi vi er forbundet.

I Haraways tilgang til verden, er der indlejret en ambition om at skabe en mere bæredygtig jord. Dagtilbuddet Brolopperne og DKT rummer måske ikke truede arter, men vi vil alligevel argumentere for at det bæredygtige består i det, at børn i dagtilbud, får mulighed for at stå i centrum i relation til, at opleve sig selv, i mødet med kulturinstitutioner. Således kulturinstitutioner også er til for børn og kan rumme børn. Som relevante og vedkomne, og nogle der vil en, som barn, noget. Som et sted et barn kan blive til med og udtrykke sig med kunst og kultur, fordi det kan forbinde sig med én selv og ens verden. Som en fodbold-håndbold, der er rullet hele vejen ind på scenen af Takkelloftet og hjem på legepladsen igen. De kunstarter som Det Kongelige Teater formidler, kan man muligvis heller ikke betegnes som truede arter, og så alligevel, for hvis Det Kongelige Teater skal skabe relevante tilbud der gør at, man som barn kan møde sig selv og den verden man lever i, kræver det at teatret går i dialog med samtiden og de børn, der befolker verden. For at kunne tilbyde teater og kunst i børnehøjde, er det derfor vigtigt at inddrage børnenes perspektiver, hvor de bliver medskaber af kulturen. Kulturen *for* børn kan også godt udvikles sammen *med* børnene ved at indgå i æstetiske processer sammen med børn og voksne (Mouritsen, 2002). Derudover

kan teatrets voksenperspektiv beriges af kulturen af børn til at forstå og fortolke teaterets udtryks- og formidlingsformer på nye måder.

Denne skaben-med træder frem, i relationerne som når, pædagogen Mia, understreger vigtigheden af at stille sig solidarisk med børnene, at sikre sig, at partnerskabet er meningsfuldt for børnene og at de ikke gøres til kulturløse i mødet med en stor kulturinstitution som Det Kongelige Teater. At Broloppernes børn gøres betydningsfulde og sættes i forgrunden. Som en skaben-med, der betyder, at Takkelloftet åbner sig for Broloppernes børn og pædagoger og *bliver lidt mere til deres sted*. En skaben-med der mærkes når børn og voksne fra Brolopperne ved, hvordan Takkelloftet Operaen ser ud, indefra, fordi man har været der før, fordi pædagoger og børn føler sig kompetente, til at være der, da der er lydhørhed og interesse. Broloppernes børn og voksne kender stedets ruter og orienteringer, og ved hvordan man færdes. Som 5-årige Mehmet, der ved, hvor det er godt at sidde, fordi han har erfaringer med, hvor man i hans størrelse har et godt udsyn til scenen. Mehmet orienterer sig i publikumsopbygning, fordi han har siddet i den før og virker tilpas.

Samtidigt giver Mehmet og Brolopperne Det Kongelige Teater legitimitet som nationalscene, der rækker ud over sit vanlige publikum, fordi Brolopperne og børnene derfra, er en del af en ny børneindsats og kommer fra et område, hvor man ellers ikke går i teatret på Det Kongelige Teater. Brolopperne gør noget ved Det Kongelige Teaters verdens skabelse. De bidrager til en fortælling, hvor børn flyttes fra en perifer position, til en plads i center for forestillinger og oplevelser. Det Kongelige Teater har også haft besøg af vuggestuebørn fra Brolopperne, hvor de gik på opdagelse på teatrets gamle scene. Ikke for at se en forestilling, men for at opleve og mærke det at være med stedet, ved at være på scenen og lege i rummet, hvilket var et stort ønske fra Broloppernes pædagog, Marianne. Det understreger betydningen af at være med et sted og mærke den bevægelse. Det er at gå fra at være ny gæst til at kende det, og at opdage, at det her kan vi godt sammen, som børn og voksne fra Brolopperne.

Der drømmes videre om at nogen af Det Kongelige Teaters operasangere og balletdansere, en dag kommer på besøg på Broloppernes legeplads, for at mærke stedet der. På den måde kan håndbolden trille og fortsætte med at skabe verdner og forbindelser fra et dagtilbud i Lundtoftegade på Nørrebro til Takkelloftet i Københavns havn, i en relation, der fortsætter med at holde sig for øje, hvad der er meningsfuldt for børnene, og ved at lytte til noget af det, de ikke vidste, som grobund til at skabe mangfoldige fortællinger og verdner med alverdens børn. I en samskabende verdensskabelse, en lyttende praksis, hvor store bliver til med små.

Kreditering

Midlerne, der har finansieret samarbejdet med Pernille Welent Sørensen, Professionshøjskolen Absalon, er Frascati midler. Det er uafhængige midler, som skal bidrage til forskning og udvikling. I dette tilfælde, inden for pædagogisk arbejde med fokus på kunst og kultur i dagtilbud.

Fotos: Pernille Welent Sørensen, Mette Langeberg Lund, Helle Dysseholm.

Til venstre: Broloppernes børn venter på at blive lukket ind til forestilling »Teaterfuglene« på Takkelloftet.

I midten: Broloppernes vuggestuebørn er på besøg på Gamle Scene.

Til højre: Pædagoger fra Brolopperne på rundvisning på Gamle Scene, som en del af opstartsmøde.

Referencer

0-14 (2/2022) *Nørrebroinstitution skaber små kunstbrugere*, s. 48-51.

Ahmed, S. (2020). *Queer phenomenology: Orientations, objects, others*. Duke University Press.

Austring, B. D. (2018, May). Det blev en sommerfugl!: Inspiration til dagtilbudsbørns møde med kunst, kultur og kulturarv. In *KULT-konferencen: Små børns møde med kunst og kultur*. Slots- og Kulturstyrelsen.

Davies, B. (2014). *Listening to Children: Being and becoming*. Routledge

Haraway, D. (1988). *Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective*. *Feminist Studies*, 14(3), 575–599.

<https://doi.org/10.2307/3178066>

Haraway, D. (2016). *Staying with the Trouble. Making Kin in the Chthulucene*. Duke University Press, Durham & London.

Haraway, D. (2017). *At lege snorefigurer med ledsagende arter: At blive i besværet*. Laboratory for Aesthetics & Ecology.

Hovik, L., & Pérez, E. (2020). *Baby becomings towards a dramaturgy of sympoietic worlding*. *Nordic Theatre Studies*, 32(1), 99-120.

Kusk, H. (2022). *Skabende fællesskaber omkring materialer*. In *Legekunst: Leg, dannelse, kunst og kultur i dagtilbud* (pp. 199-218). Samfundslitteratur.

Københavns Kommune. (2023). *Indsatsplan for Lundtoftegade og Brolopperne*.

Lenz Taguchi, H. (2010b). *Going Beyond the Theory/Practice Divide in Early Childhood Education*. In P. Dahlberg, Gunilla & Moss (Ed.), *Going Beyond the Theory/Practice Divide in Early Childhood Education*

Lykke, N., Markussen, R., & Olesen, F. (2000). *There are always more things going on than you thought!* – Interview med Donna Haraway. *Kvinder Køn & Forskning*, (4), 52-60.

Mouritsen, F. (2002). *Child culture: Play culture*. I F. Mouritsen & J. Qvortrup (Red.), *Childhood and Children's Culture* (s. 14-42). University Press of Southern Denmark.

- Nielsen, K. W. m.fl., Jerg, K., Kallehauge, P. D., Kier, D., & Burgård, M. (2019). *Vi gør kultur: Kultur, æstetik og fællesskab i børnehøjde*. Dafolo.
- Reason, M. (2010). *The Young Audience: Exploring and Enhancing Children's Experiences of Theatre*. Trentham Books Ltd. Westview House 734 London Road, Oakhill, Stoke-on-Trent, Staffordshire, ST4 5NP, UK.
- Prout, A. (2005). *The Future of Childhood: Towards the Interdisciplinary Study of Children*. Routledge Falmer: London.
- Spyrou, S. (2016). *Troubling childrens voices in research*. In *Reconceptualising Agency and Childhood*. New perspectives in Childhood Studies (pp. 105–118).
- Sørensen, P.W. (2021), *At lytte til børn – børns publikumstilblivelser i skole, når teatret kommer forbi*. Roskilde Universitet.
- Foto: Helle Dysseholm/Mette Langeberg Lund/Pernille Welent Sørensen

Biografier

Pernille Welent Sørensen. Adjunkt – Ph.d. Professionshøjskolen ABSALON, Center for Pædagogik. Tilknyttet forskningsmiljøet »Bevægelse, kreativitet og æstetik i pædagogisk arbejde«. Pernille har et særligt fokus på børneperspektiver, samskabende og kreative processer. Og, har, som i sin Ph.d. »At Lytte til børn...«, en særlig interesse for at inddrage børn og unge og deres voksne som medforskere i videns- og verdensskabende arbejde. Pernille har 20 års erhvervserfaring med det børnekulturelle felt, særligt med fokus på scenekunst for børn og unge og er optaget af hvordan de performative metoder kan bidrage til at skabe universer der animerer til at eksperimentere og gå på opdagelse i verden.

Mette Langeberg Lund. Ph.d. Fellow – Projektleder, Børneteamet, Det Kongelige Teater. Med en baggrund i Nordisk Filologi og Teatervidenskab har Mette været optaget af hvordan teatrets virkemidler kan bruges til at iscenesætte andre typer af rum fx på museer og i byens rum. Hun er særlig optaget af oplevelseskommunikation, som et strategisk arbejde med publikum og iscenesættelser der understøtter, forlænger eller forstyrrer den kunstneriske oplevelse.